

Spis treści

I. Wstęp (<i>Barbara Żarska</i>)	9
II. Krajobraz – pojęcie i struktura (<i>Barbara Żarska</i>)	11
A. Pojęcie krajobrazu i jego współczesne rozumienie	11
B. Komponenty i elementy krajobrazu	15
C. Struktura krajobrazu	15
III. Światowe inicjatywy na rzecz powstrzymania globalnego kryzysu środowiska mające znaczenie dla ochrony krajobrazu (<i>Barbara Żarska</i>)	21
A. Ochrona przyrody i środowiska – rys historyczny	21
B. Ogólnoswiatowy kryzys środowiska i zintegrowane działania na rzecz jego powstrzymania	23
C. Czerwone księgi roślin i zwierząt	33
IV. Ochrona krajobrazu w Polsce – główne podstawy prawne (<i>Barbara Żarska, Małgorzata Szymczak-Piątek</i>)	37
A. Wprowadzenie	37
B. Wytyczne do kształtowania krajobrazu zawarte w Konstytucji RP i polityce ekologicznej państwa	37
C. Ważniejsze akty prawne mające istotne znaczenie dla ochrony krajobrazu	42
D. Ochrona środowiska przyrodniczego	45
1. Ustawa – Prawo ochrony środowiska z 2001 roku – kompleksowa regulacja prawna dotycząca ochrony zasobów środowiska	45
2. Ustawa o ochronie przyrody z 2004 roku – podstawowa regulacja prawna dotycząca ochrony przyrody	47
a. Znaczenie i cele ochrony przyrody	47
b. Formy ochrony przyrody oraz obszary i obiekty chronione	48
c. Plany ochrony	66
d. Ochrona w drodze uznania za park gminny oraz ochrona terenów zieleni i zadrzewień	69
e. Ochrona siedlisk przyrodniczych i gatunków	72
3. Ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z 2003 roku – znaczenie dla ochrony krajobrazu całego kraju, w tym dla ochrony środowiska przyrodniczego	77
4. Ustawa o lasach z 1991 roku – znaczenie dla ochrony leśnych zasobów krajobrazowych	78
5. Inne akty prawne zawierające istotne odniesienia do ochrony krajobrazu przyrodniczego	80
E. Ochrona środowiska kulturowego	92
1. Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z 2003 roku – podstawowa regulacja prawna dotycząca ochrony środowiska kulturowego	92

2. Inne akty prawne mające istotne znaczenie dla ochrony elementów kulturowych	97
F. Ochrona środowiska wizualnego w zapisach prawa krajowego	99
V. Prawo Unii Europejskiej dotyczące ochrony przyrody i krajobrazu	
(Barbara Żarska)	102
A. Wprowadzenie	102
B. Rozporządzenia Unii Europejskiej	102
C. Dyrektywy Unii Europejskiej	105
VI. Konwencje międzynarodowe mające istotne znaczenie dla ochrony krajobrazu	
(Barbara Żarska)	112
A. Wprowadzenie	112
B. Konwencja ramsarska	112
C. Konwencja paryska – o dziedzictwie światowym	113
D. Konwencja waszyngtońska	114
E. Konwencja bońska	115
F. Konwencja bernańska	116
G. Konwencja o różnorodności biologicznej	116
H. Światowa koncepcja sieci rezerwatów biosfery (UNESCO – MAB)	117
I. Europejska Konwencja Krajobrazowa	122
J. Inne konwencje międzynarodowe	124
VII. Ekologiczne kryteria kształtowania krajobrazu i zasady wyznaczania systemów przyrodniczych (Barbara Żarska; podrozdział F: Barbara Żarska, Małgorzata Szymczak-Piątek)	130
A. Ekologiczne przesłanki kształtowania krajobrazu	130
B. Główne zasady kształtowania krajobrazu w aspekcie ochrony wartości przyrodniczych i struktury ekologicznej	138
C. Krajowy system obszarów chronionych i znaczenie przyrodnicze Polski w Europie	141
D. Przykłady innych koncepcji systemów obszarów chronionych	147
E. Główne zasady i problemy ochrony różnych typów ekosystemów	154
1. Wskazania ogólne	154
2. Zasady ochrony lasów i zrównoważona gospodarka leśna	154
3. Zasady ochrony torfowisk	159
4. Zasady ochrony roślinności kserotermicznej	161
5. Zasady ochrony łąk i muraw	162
6. Zasady ochrony krajobrazu rolniczego	164
7. Zasady ochrony ekosystemów wodnych	166
8. Zasady ochrony krajobrazu dolin rzecznych	167
9. Zasady ochrony flory	173
10. Zasady ochrony fauny	176
11. Zasady ochrony przyrody nieożywionej	178

F. Harmonizacja ochrony wartości przyrodniczych i rozwoju turystyki	180
G. Główne instrumenty ochrony krajobrazu w Polsce – podsumowanie	187
VIII. Ogólne zasady wykonywania studium ochrony krajobrazu dla różnych obszarów (Barbara Żarska)	
A. Wprowadzenie	191
B. Ogólna metodyka wykonania studium	192
C. Zbieranie informacji i ocena stanu krajobrazu	194
D. Analiza środowiska przyrodniczego	196
E. Analiza środowiska kulturowego	199
F. Analiza środowiska wizualnego	200
G. Podział na jednostki przestrzenno-krajobrazowe	202
H. Waloryzacja krajobrazowa	202
I. Opracowanie koncepcji ochrony krajobrazu	208
IX. Etyka ekologiczna a krajobraz (Małgorzata Szymczak-Piątek)	
A. Wprowadzenie	211
B. Stosunek człowieka do środowiska i jego odpowiedzialność za środowisko	211
1. Stosunek człowieka do środowiska w tradycyjnych kulturach i religiach	211
2. Stosunek człowieka do środowiska w wybranych doktrynach filozoficznych do początku XX wieku	214
C. Główne nurty etyki ekologicznej	217
1. Antropocentryczna etyka środowiskowa	217
2. Etyka biocentryczna (indywidualistyczna)	218
3. Etyka holistyczna (ekosystemowa)	219
4. Etyka ochrony zwierząt	221
D. Uniwersalne reguły współczesnej etyki ekologicznej	223
Aneks 1. Ważniejsze krajowe akty prawne dotyczące ochrony krajobrazu	225
Aneks 2. Parki narodowe w Polsce – ogólne informacje	229
Aneks 3. Parki krajobrazowe w Polsce – zestawienie tabelaryczne	245
Aneks 4. Klasyfikacja rezerwatów przyrody	249
Aneks 5. Nazwy i akronimy ważniejszych organizacji i programów międzynarodowych	252
Literatura	254